

Handel zagraniczny Polski w 2015 r. Sytuacja w krajowym przemyśle – wyniki stycznia br.

W lutym br. Ministerstwo Rozwoju, w porozumieniu z Ministerstwem Finansów i GUS, opublikowało syntetyczną informację o obrotach handlu zagranicznego (HZ) kraju w 2015 r. (z danymi o charakterze wstępnym, które mogą ulec przyszłemu uściśleniu), na podstawie której przedstawiamy wybrane dane, o charakterze ogólnym, z uszczegółowieniem informacji dotyczących obrotu chemikaliami. Miniony rok jest, w zakresie obrotów zagranicznych, szczególnie w porównaniu do wielu poprzednich, poza faktem, podobnie jak w poprzednich latach, kolejnego istotnego wzrostu zarówno eksportu (o 7,8%) jak i importu (o 3,9%), jest to pierwszy rok na tle minionego dziesięciolecia, gdy saldo w obrotach kraju okazało się dodatnie, w odróżnieniu do minionych lat, kiedy permanentnie było ujemne. Niestety, nie można tego powiedzieć o obrotach handlu zagranicznego chemikaliami, które nadal, jak we wszystkich ostatnich latach, osiągnęło wartość ujemną. Bardziej szczegółowe dane na ten temat przedstawiono w dalszej części niniejszej publikacji.

Ubiegłoroczne obroty handlu zagranicznego Polski, wyrażone w wartościach w milionach: złotych, USD i EUR, wyniosły: w eksporcie odpowiednio 747.248,2; 199.378,0 oraz 178.710,3, a w imporcie odpowiednio 731.719,6; 195.249,0 oraz 175.031,7. Krajowe saldo HZ za 2015 r. wyniosło więc: 15.528,6 mln zł.; 4.129,0 mln USD względnie 3.678,6 mln EUR. W dalszej części niniejszej publikacji operujemy jedynie wartościami wyrażonymi w euro (EUR).

Naszymi największymi partnerami handlowymi w minionym roku w eksporcie były, jak w poprzednich latach, kraje rozwinięte (85,7% obrotów), w tym głównie kraje Unii Europejskiej (79,3% obrotów krajowych). Pozostali partnerzy, to kraje rozwijające się (9,0%) oraz państwa Europy Środkowo-Wschodniej (poza UE – 5,3%). Nieco inaczej wielkości te kształtowały się w naszym imporcie (kraje rozwinięte 66,6%, w tym UE 59,7%; kraje rozwijające się stanowiły aż 24,7%, a z Europy Środkowo-Wschodniej 8,7%).

Wśród naszych partnerów handlu zagranicznego, w ujęciu poszczególnych krajów, dominującą pozycję od wielu lat zajmują Niemcy, tak w eksporcie jak i imporcie. Wśród pozostałych partnerów istnieje, również od lat, podział z racji na kierunki eksportu i importu. W zakresie wywozu, naszymi największymi odbiorcami, poza Niemcami, są głównie inne kraje UE, natomiast wśród dostawców (nasz import), po Niemczech, na znaczących pozycjach plasują się Chiny i Rosja. Bardziej szczegółową prezentację naszych największych partnerów w handlu zagranicznym, z wartościami eksportu, importu i wypracowanych sald w 2015 r. prezentuje Tablica 1.

Z danych Tablicy 1 i innych niewymienionych tu wartości wynika m.in., że z Unią Europejską (ogółem) i większością krajów tego ugrupowania, posiadamy dodatnie saldo w obrotach. Natomiast znaczące saldo ujemne posiadamy z krajami rozwijającymi się (głównie Chiny i Brazylia) oraz krajami Wspólnoty Niepodległych Państw (głównie Rosja i Kazachstan). Ujemne salda posiadamy również z innymi potentatami gospodarczymi świata, USA i Japonią.

Tablica 1

Kraje – dominujący partnerzy wymiany handlowej Polski w 2015 r.

Kraj	Wartość, mln EUR		
	Eksport	Import	Saldo
OGÓLEM	178.710,3	175.031,7	3.678,6
Niemcy	48.495,5	40.003,9	8.491,6
W. Brytania	12.091,5	4.716,1	7.375,4
Czechy	11.805,2	5.995,8	5.809,4
Francja	9.926,0	6.563,0	3.363,0
Włochy	8.518,0	9.306,6	- 788,6
Holandia	7.899,5	5.716,6	1.182,9
Rosja	5.136,3	12.896,5	- 7.760,2
Szwecja	4.920,5	3.228,8	1.691,6
Węgry	4.721,6	2.878,9	1.842,7
Hiszpania	4.717,8	3.781,9	935,9
Słowacja	4.552,4	3.168,3	1.384,1
USA	4.029,7	4.694,5	- 664,8
Ukraina	2.978,7	1.532,3	1.446,5
Litwa	2.500,4	974,7	1.525,8
Chiny	1.820,2	20.331,2	- 18.511,0
Szwajcaria	1.594,1	1.389,8	204,3
Białoruś	1.202,9	751,0	451,8
Kanada	1.116,7	333,0	783,7
Japonia	514,0	2.380,0	- 1.966,0
Izrael	461,1	296,5	164,6

Przedmiotem naszej wymiany handlu zagranicznego są głównie wyroby przemysłowe oraz płody rolne, najczęściej przetworzone. W Tablicy 2 przedstawiono podział asortymentowy naszego wywozu w minionym roku, zarówno w wywozie jak i przywozie, z podaniem wynikłych sald dla każdej z branż.

Tablica 2

Grupy wyrobów eksportu i importu Polski w 2015 r.

Wyroby	Wartość wymiany handlu zagranicznego, mln EUR				
	Eksport		Import		Saldo
	Wartość	Udział, %	Wartość	Udział, %	
POLSKA	178.710,3	100,0	175.031,7	100,0	3.678,6
Elektromaszynowe	73.168,9	40,9	69.401,0	39,8	3.767,5
Chemiczne	24.063,3	13,5	30.203,7	17,3	- 6.140,4
Rolno-spożywcze	23.558,3	13,2	15.850,5	9,1	7.707,8
Metalurgiczne	17.688,4	9,9	18.269,8	10,5	- 581,4
Różne	12.454,8	7,0	4.509,1	2,6	7.945,7
Drzewno- papiernicze	8.491,6	4,8	6.267,5	3,6	2.224,2
Przemysłu lekkiego	7.563,2	4,2	10.259,7	5,9	- 2.696,5
Produkty mineralne	6.119,7	3,4	14.272,6	8,2	- 8.152,9
Ceramiczne	4.433,2	2,5	2.346,0	1,3	2.087,2
Skórzane	1.066,0	0,6	1.185,2	0,7	- 119,2

- Z danych zawartych w Tablicy 2 wynika m.in.:
- Zdecydowanym potentatem krajowej wymiany międzynarodowej jest przemysł i wyroby elektromaszynowe. Na drugim istotnym miejscu, znajdują się chemikalia. Zbliżone wartościowo, ale tylko w eksporcie, są produkty rolno-spożywcze. Natomiast w imporcie, poza ewidentnie wyrobami elektromaszynowymi i chemikaliami na pierwszym miejscu, dużo niższe (wartościowo) pozycje zajmuje import wyrobów metalurgicznych, rolno-spożywczych i produktów mineralnych.
 - Saldo w obrotach, które jak wspomniano wcześniej, po raz pierwszy od lat osiągnęło, w minionym roku w skali kraju, wartość dodatnią; jedynie dla kilku branż pozostaje ujemne; głównie dla produktów mineralnych (import ropy naftowej i gazu ziemnego), chemikaliów oraz, ale przy niższych wartościach, dla wyrobów przemysłu lekkiego.

Przechodząc do bardziej szczegółowego omówienia sytuacji obrotów międzynarodowych chemikaliami w minionym roku, zatrzymać się warto jeszcze na chwilę, zgodnie z wcześniejszą zapowiedzią, nad wypracowanym saldem (HZ) Polski ogółem i dla wyrobów chemicznych. Jak wspomniano, przez wiele minionych lat, do ubiegłego roku, wartości te były zawsze ujemne; miniony rok jest pierwszym, gdy saldo ujemne pozostało, z dwójga wymienionych, tylko dla chemikaliów. Szczegóły zawarto w Tablicy 3.

Tablica 3

Deficyt handlu zagranicznego Polski w obrotach ogółem i chemikaliami w latach 2006–2015

Rok	Deficyt, mln EUR		Udział deficytu chemikaliami w deficycie kraju, %
	Kraj	Chemikalia	
2006	- 12.858,2	- 7.064,5	54,9
2007	- 17.629,0	- 7.648,0	43,4
2008	- 26.204,1	- 8.856,9	33,8
2009	- 9.254,4	- 6.561,5	70,9
2010	- 13.489,0	- 7.418,9	55,0
2011	- 14.701,9	- 7.658,6	52,1
2012	- 9.741,5	- 6.255,8	64,2
2013	- 2.313,0	- 5.574,4	241,0
2014	- 2.446,4	- 6.463,7	264,2
2015	3.678,6	- 6.140,4	x

Analizując dane zawarte w Tablicy 3, warto zwrócić uwagę, m.in., na fakty:

- O ile wartość ujemnego salda HZ obrotów całego kraju ulegał w minionych latach znaczącej transformacji – z dość dużych wielkości, m.in. w latach 2007 i 2008, aby w latach następnych wyraźnie się zmniejszać, aż do wartości dodatniej w minionym roku, o tyle ujemne saldo w obrotach chemikaliami, utrzymuje się w całym dziesięcioleciu na stałym, znacząco wysokim, poziomie.
- Również, o ile w pierwszych latach omawianego dziesięciolecia, ujemne saldo obrotów chemikaliami stanowiło określoną część salda obrotów krajowych, to w ostatnim czasie (lata 2013 i 2014), saldo chemikaliów przekraczało przeszło dwukrotnie ogólne saldo ujemne kraju.

W Tablicy 4 przedstawiono bardziej szczegółowo wartości obrotów międzynarodowych chemikaliami w minionym roku, w podziale na poszczególne grupy asortymentowe.

Handel zagraniczny chemikaliami w 2015 r.

Grupa wyrobów	Eksport		Import		Saldo	
	Mln EUR	2014 r. = 100	Mln EUR	2014 r. = 100	Mln EUR	2014 r. = 100
Obroty kraju	178.710,3	107,8	175.031,7	103,9	3.678,6	W 2014 r. saldo ujemne
Chemikalia ogółem	24.063,3	104,5	30.203,7	102,2	- 6.140,4	94,1
Udział „Chemii” w obrotach kraju, %	13,5	x	17,3	x	x	x
Chemia gospodarcza	1.573,8	101,1	961,2	105,4	612,5	95,1
Chemikalia nieorganiczne	713,7	95,1	1.036,9	98,2	- 323,2	105,9
Chemikalia organiczne	1.172,2	89,0	3.316,1	101,5	- 2.143,9	90,9
Chemikalia różne	1.353,9	103,3	2.397,4	94,6	- 1.043,5	85,3
Farby, barwniki, garbniki	769,1	101,1	1.419,4	102,4	- 650,3	104,0
Farmaceutyki	2.797,7	102,0	4.626,6	103,6	- 1.828,9	94,2
Fotochemikalia	30,0	123,1	124,1	115,8	94,1	113,6
Kauczuki i wyroby	4.038,1	102,5	2.953,1	102,9	1.085,0	101,6
Kleje, enzymy, białka	190,0	105,8	519,5	95,5	- 329,5	90,4
Kosmetyki, półprodukty	2.411,6	107,5	1.769,8	107,3	641,8	107,9
Materiały pirotechniczne	42,4	90,1	49,6	110,1	- 7,2	W 2014 r. saldo dodatnie
Nawozy	701,5	110,3	769,3	109,8	- 67,8	105,6
Tworzywa i wyroby	8.269,5	110,0	10.260,8	102,4	- 1.991,3	79,6

Przeglądając dane zawarte w Tablicy 4 warto odnotować:

- W eksporcie chemikaliów dominujące pozycje, to wywóz tworzyw sztucznych i wyrobów z nich, kauczuki i wyroby z gumy oraz farmaceutyki; w minionym roku nastąpiła intensyfikacja eksportu (procentowo) głównie: materiałów pirotechnicznych, chemikaliów różnych i farmaceutyków; w przywozie do kraju dominujące pozostają: tworzywa sztuczne i wyroby, farmaceutyki i chemikalia organiczne, przy ewidentnym, procentowym wzroście eksportu pirotechniki, chemikaliów różnych i organicznych.
- Na 13 omawianych grup asortymentowych chemikaliów aż w 9. uzyskaliśmy ujemne salda w obrotach; największe wartościowo w tworzywach i wyrobach z nich oraz w chemikaliami organicznych. Największe saldo dodatnie dotyczyło kauczuków i wyrobów z gumy. Niepokojące jest, że w obrotach nawozami sztucznymi, gdzie tradycyjnie, przez wiele poprzednich lat, osiągnęliśmy dodatnie saldo, w minionym roku, podobnie jak w dwóch ostatnich, uzyskaliśmy również saldo ujemne.

W materiałach dotyczących handlu zagranicznego Polski w 2015 r., opracowanych, jak wspomniano, przez Ministerstwo Rozwoju, zaprezentowano również dwie listy po 50 grup towarowych, dla krajowego eksportu i importu, które stanowią „czołówkę asortymentową” naszej wymiany zagranicznej. Dla Czytelników Chemika dokonaliśmy wyboru

asortymentów przemysłu chemicznego i paliw ciekłych, które znalazły się na dwóch wspomnianych listach, z podaniem miejsc w tego typu rankingach (Tab. 5 i 6).

Tablica 5

Chemikalia i pokrewne na krajowej liście 50. wyrobów dominujących w eksporcie Polski w 2015 r.

Miejsce na liście	Wyroby	Wartość wymiany handlu zagranicznego, mln EUR				Saldo
		Eksport		Import		
		Wartość	Udział, %	Wartość	Udział, %	
8	Paliwa ciekłe	2.959,7	1,7	1.661,5	1,0	1.298,1
10	Leki złożone	2.411,1	1,4	3.526,9	2,0	- 1.115,8
14	Opony	1.811,4	1,0	926,0	0,5	885,3
22	Wyroby z tworzyw sztucznych (pozostałe)	1.313,6	0,7	1.289,0	0,7	24,6
26	Artykuły z kauczuku (pozostałe)	1.159,7	0,7	555,7	0,3	604,1
29	Koks, węgiel retortowy	1.078,9	0,6	11,2	0,01	1.067,6
31	Kosmetyki (makijaż, skóra)	1.017,0	0,6	523,7	0,3	493,3
35	Wyroby z tworzyw dla budownictwa	945,4	0,5	145,5	0,1	799,9
44	Inne wyroby z tworzyw sztucznych	801,6	0,5	1.159,4	0,7	- 357,8

Tablica 6

Chemikalia i pokrewne na krajowej liście 50. wyrobów dominujących w imporcie Polski w 2015 r.

Miejsce na liście	Wyroby	Wartość wymiany handlu zagranicznego, mln EUR				Saldo
		Import		Eksport		
		Wartość	Udział, %	Wartość	Udział, %	
1	Ropa naftowa i gaz ziemny	8.824,6	5,0	84,5	0,1	- 8.740,0
5	Leki złożone	3.526,9	2,0	2.411,1	1,4	- 1.115,8
10	Paliwa ciekłe	1.661,5	1,0	2.959,7	1,7	1.298,1
14	Wyroby z tworzyw (pozostałe)	1.289,0	0,7	1.313,6	0,7	24,6
22	Inne wyroby z tworzyw sztucznych	1.159,4	0,7	801,6	0,5	- 357,8
23	Polietylen	1.124,1	0,6	430,2	0,2	693,8
32	Opony	926,0	0,5	1.811,4	1,0	885,3
36	Poliestry, żywice	851,6	0,5	450,4	0,3	- 401,1
39	Pestycydy	809,8	0,5	176,7	0,1	- 633,1
47	Polipropylen	741,3	0,4	285,2	0,2	- 456,0

W niniejszej publikacji poświęcono wiele uwagi sprawom salda w wymianie międzynarodowej. Pozostając w tej tematyce, na zakończenie przeglądu dotyczącego obrotów finansowych w HZ przedstawiamy, jak kształtowały się wspomniane salda w innych, wybranych krajach świata, głównie zrzeszonych w Unii Europejskiej, ale nie tylko (Tab. 7). Wg aktualnej publikacji GUS, z której pochodzą przytoczone wartości, na razie są one dostępne jedynie za 11 miesięcy ub.r., a dla celów porównawczych, przytaczamy na tle takiego samego okresu roku poprzedzającego.

Dane zawarte w Tablicy 7 niosą w sobie, wydaje się, zaskakujące informacje, gdyż np. kraje uchodzące za posiadające dobrze prosperującą gospodarkę, jak USA, W. Brytania czy Japonia, odnotowują okazyje

się – znaczące deficyty w swoich obrotach, natomiast niektóre państwa, ostatnio zaliczane do przechodzących istotne trudności gospodarcze, jak Chiny (wyraźny spadek tempa przyrostu PKB porównywalny do zapaści gospodarczej), względnie Rosja (drastyczny spadek cen eksportowanej ropy i gazu ziemnego) wykazują znaczące, dodatnie salda w swoich obrotach. Należy przypuszczać, że kilka najbliższych lat przyniesie, przynajmniej częściowo, wyjaśnienie tej, wydaje się dyskusyjnej sytuacji.

Tablica 7

Handel zagraniczny wybranych krajów. Saldo w obrotach za 11 miesięcy 2014 i 2015 r.

Kraj	Saldo, mld EUR	
	I-XI 2014 r.	I-XI 2015 r.
Austria	- 2,6	- 1,9
Belgia	13,6	19,3
Bułgaria	- 3,6	- 2,9
Chiny	320,3	553,9
Czechy	14,9	15,3
Estonia	- 1,5	- 1,3
Francja	- 67,7	- 55,1
Grecja	- 19,0	- 16,3
Hiszpania	- 23,3	- 23,1
Holandia	56,2	51,2
Indie	- 130,4	- 112,8
Izrael	- 11,9	- 6,9
Japonia	- 116,9	- 23,8
Litwa	- 1,4	- 2,2
Niemcy	197,9	232,7
POLSKA	- 2,1	3,1
Portugalia	- 9,8	- 9,2
Rosja	174,4	135,9
Słowacja	3,5	2,0
Szwajcaria	29,5	34,4
USA	- 663,9	- 674,7
Ukraina	0,3	0,2
W. Brytania	- 126,8	- 143,4
Węgry	4,2	5,0
Włochy	36,2	39,2

Źródło: GUS 2016 r.

Dla bardziej dociekliwych Czytelników „statystycznej winiety” Chemika, poszukujących w miarę bieżących informacji o sytuacji w krajowym przemyśle, podajemy najbardziej aktualne dane o jego wynikach w styczniu 2016 r. Tempo wzrostu wartości produkcji sprzedanej całego krajowego przemysłu w wymienionym miesiącu, w porównaniu do tego okresu roku poprzedniego, było niezbyt imponujące i wyniosło 1,4%. W działach przemysłu chemicznego wskaźniki zmian były zróżnicowane – w dziale PKD 20 „Chemikalia” wyniósł 1,5%; PKD 21 „Farmaceutyki” odnotowały spadek wartości o 5,3%, natomiast w PKD 22 „Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych” osiągnął aż 6,5%. W wyrobach najważniejszych produktów chemicznych i pochodnych, warto odnotować nieliczne niestety znaczące zwwyżki produkcji: polipropylenu o 30,5%, farb i lakierów o 10,5% oraz opon samochodowych o 10,4%. Natomiast w kilku asortymentach odnotowano spadki produkcji, i tak: koksu i przerobu ropy naftowej jedynie o 1,8%, ale np. benzyny o blisko 7%, polichloru winylu o 13,1%, a pestycydów aż o 21,4%. Domniemywać należy, że te ostatnie, niejednokrotnie zapaści produkcyjne, okażą się zjawiskami przejściowymi.

Jerzy Paprocki